

Pál József

SZTE Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Emlékek a kezdetekről

Újvári Editet mint első éves egyetemi hallgatót az Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszéki oktató munkám során ismertem meg az 1980-as évek elején. Éppen egy féléves párizsi tanulmányút után tértem haza, ahol átmenetileg lezárva 18. századi tanulmányaimat, von Haus aus, ikonológiai kutatásokat kezdtem el folytatni. Kétféle képzési formában is rendszeresen találkoztunk. Egyrészt az akkor még a magyar szakos képzés fontos részének tekintett, minden félévben legalább kétórás világirodalom előadásokon, másrészt az akkor indított ikonológia speciális kollégiumon. Ez utóbbi szabadon választható volt. Mindkét képzési formában folytattam az 1983-ban nyugdíjba vonult Vajda György Mihály munkáját. Az utóbbiban még az időpontot is megtartva: csütörtökönként este hét órákor.

A hallgatókat figyelve azonnal feltűnt Edit egyik különleges tulajdonsága. A katedra tanári oldalán állva a padban egy törekeny termetű, finom arcvonásokkal rendelkező hallgatót láttam, aki határozottan fiatalabbnak látszott társainál. Ez a külső tulajdonsága máig töretlenül megmaradt. Mint ahogyan a másik, a belső is: rendkívüli akaraterője, munkabírása, amely mind fizikai, mind szellemi téren megmutatkozott. A *causerie de jeudi* lett az otthona fiatalkori és bizonyos mértékig későbbi tudományos tevékenységének. Az esti találkozások egyre inkább informális, de nagy „kreditszámú” *privatissimum*má alakultak, a legkiválóbb hallgatók és a tanár intenzív szakmai együttműködésévé. A sok féléven keresztül tartó sorozat alapos felkészülést igényelt a tanár részéről. De a hallgatókra is egyre több feladat ellátása, egyre igényesebb kutatás elvégzése hárult.

A didaxis ilyen esetben szokásos tanár-diák kapcsolat kereteit meghaladó, minőségi előrelépést a rendszerváltás hozta, de nem politikai értelemben. Az előbbi időponttól kezdődően az angol és az összehasonlító irodalomtudományi tanszék néhány akkor fiatal oktatója, Szőnyi György Endre, Fabiny Tibor, Szörényi László és e sorok írója elhatározta, hogy az európai irodalom egyes műveit a vizuális hagyomány felől próbálja meg értelmezni. Ehhez elsőként is a nemzetközi kortárs kutatás élvonalának elméleteit, módszereit, eljárásait kellett megismerni, hiszen ezek nem jelentek meg hazai földön. A csapat tagjainak széles „együttes” nyelvismerete (lényegében valamennyi fontos élő és holt nyelvre kiterjedt) segített abban is, hogy kapcsolatba lépjünk nagynevű külföldi kutatókkal. A *Shakespeare and the Emblem* (1984) után két évvel minisztériumi támogatással megjelent *Az ikonológia elmélete* című szöveggyűjtemény, majd a sorozat további kötetei. (*Az Ikonológia és műértelmezéshez kapcsolódó füzetek* 1989-ben kiadta Újvári Edit szakdolgozatát a reimsi katedrális Mária-ikonográfiájáról.)

Gyakorlati eredményként célba vettük egy jól használható, a kommunizmus éve alatt elhanyagolt keresztény téma- és motívumkincsset rendszeresen felhasználó, átfogó szimbólum szótár elkészítésének a tervét is. A perspektivikus indulás azonban hajótörést szenvedni látszott. A szócikk lista összeállítása után Fabiny Tibor hosszú külföldi útra ment, Szörényi Lászlót pedig nagykövetté nevezték ki. Egyetlenegy megoldás látszott megvalósíthatónak: bevonni a munkába a legtehetségesebb és legambiciózusabb hallgatókat. Nevük a Balassi Kiadónál 1997-ben, majd utána többször megjelent *Szimbólumtár* szerzői között található. Időközben én is tanszékvezetői, rektorhelyettesi, majd dékáni megbízást kaptam. Így számomra is véget ért a pusztán tudományos és oktatói munkával való foglalkozás idilli állapota, leteltek a „mézes hetek”. A győztes megoldás Edit szerzői-szerkesztői bevonása volt az egyre terebélyesedő vállalkozásba.

A „fedélzetten maradt”, a magyar- mellett angol-, francia-, német-, olasz- és más szakos hallgatókkal a következő módszert alakítottuk ki: teljességre törekvően beszereztük a külföldi szimbólum szótárakat, enciklopédiákat. Azokban megkerestük a korábban kiválasztott szócikkekhez tartozó ismeretek gazdag táráit. Mindenki az általa ismert nyelvű forrásból kiemelte a leg-

fontosabbakat, majd közös munkával, a speciális kollégiumokon összeépítettük ezeket. Megfelelő szempontok alapján kiegészítettük magyar adatokkal. Maradva a tengeri metaforánál, a gyakorlati munka „admirálisa” az addigra már oktató, Újvári Edit lett, aki példaadó precizitással és odaadással dolgozott a hatalmas anyag minél organikusabb egységgé való átváltoztatásán. És az egyébként is rendkívül tehetséges és szorgalmas hallgatókat *a ben fare l’incora*. Munka közben Edit kitűnő szimbólumkutatóvá, elméleti szakemberré vált, amint ez az Előszó első feléből kiderül – a legnagyobb örömömre.

Barátsággal és szeretettel köszöntöm születésnapján, Pál József